

Dějiny

činnosti a působení

Formandlový

soukromé mateřské školy

v Brodce

Napsal František Imrklík,
bývalý její správce
dle vlastních zkušeností,
úředních knih a
spisů nachovaných
v archivu školy.

Pan Antonín Formanek, továrník
v Brodku u Přerova, založil roku 1920
soukromou mateřskou školu. Tímto šlech-
ným činem chtěl uctít památku 70. naro-
zenin svého velikého rodáka, (narodil se
také v Hodoníně), prvního presidenta
Československé republiky. J. S. Masaryka.
Věda tohoto krásného, čestného počínu
sledoval však i praktickou stránku

této školy. Věděl dobře, že je mnoho žen - matek jak z vrstev dělnických tak i z rolnických, které časně krána odcházejí do práce a své malé děti nanechávají výjn ne mnoho starším sourozencům, starěčkům, sousedům. Takovým dětem bez matčského dozoru hrozí stále nebezpečí úrazu neb jiného neštěstí.

Založením této školy snažil se šlechtný zakladatel uchránit malé děti možného nebezpečí a rodiče veliké a těžké zodpovědnosti před zákonem.

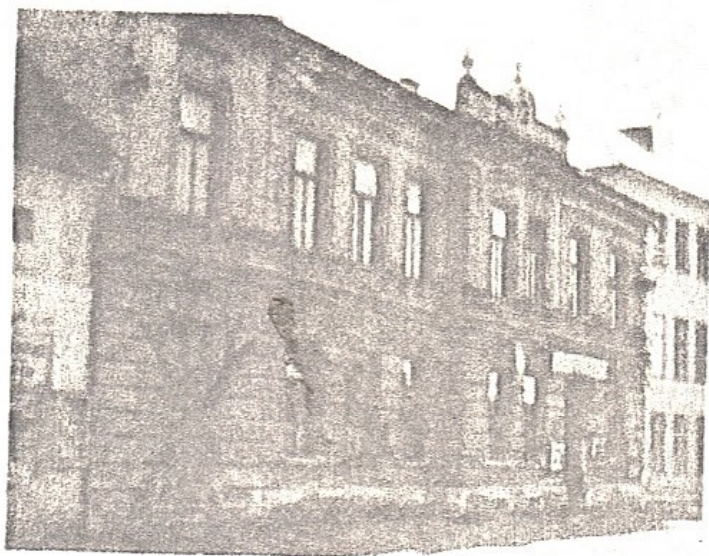
A konečně nejkrásnější pohnutka, jež ho k tomu vedla, byla jeho veliká láska ke všem dětem, jimž založením mateřské školy bude dána možnost přiměřeného zaměstnání na vedení odborně vzdělané učitelky.

Nekal se náduých obtížích, jež jsou spojeny se založením takové školy ani obtížích finančních. Požádal obecni radu, okresni školni výbor, zemskou škol. radu o povolení otevření soukromé mateřské školy. Toto mu bylo ochotně ode všech uděleno, zvláště když se navrhal, že

všechny náklady věcné i osobní ponese sám.

Těžko bylo najít vhodnou místnost pro školu. Avšak i ta se našla. Obec Brodek pronajala bývalý obecní hostinec (nyní Pavlíků) pro katimní umístění měšťanské školy a nahore v sále byla umístěna mateřská škola. Toto řešení bylo možné jen do konce školního roku 1920, protože po prázdninách musely být tyto místnosti uvolněny pro II. třídu měšťanské školy.

V poschodí v sále této budovy tehdy měšťanské školy (nyní hostince) byla

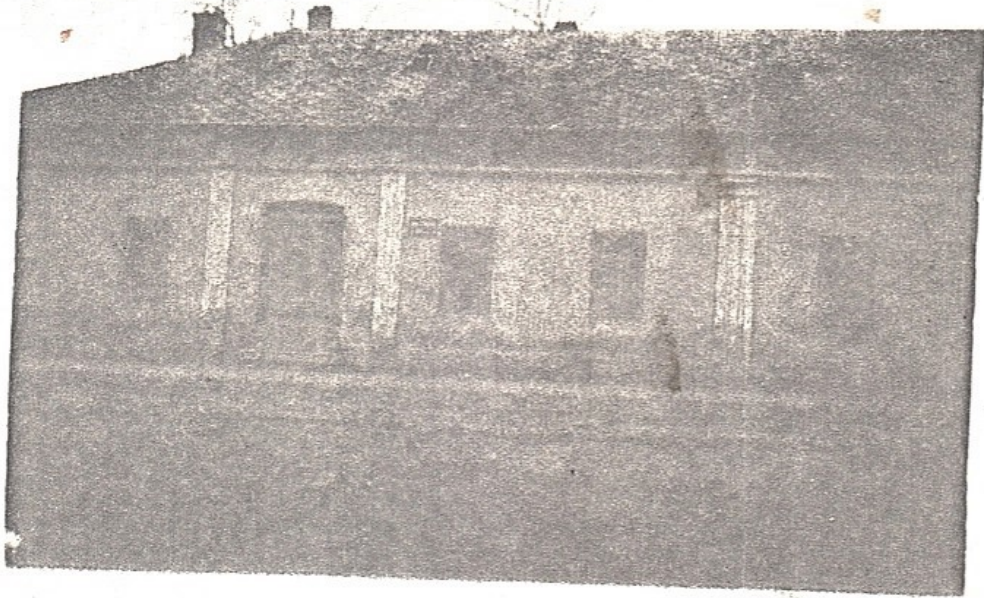
v den 70. narozenin pana presidenta republiky J. G. Masaryka 7. března 1920 otevřena mateřská škola. Jak radostně přivítali rodiče děti tento počin, vidíme z toho, že téhož dne bylo do školky zapřáno 44 dětí a to 19 chlapců a 25 děvčat.

Výehovná činnost školky byla zahájena dne 8. března 1920. Všechn nábytek a inventář svým nákladem opatřil zakladatel.

První učitelkou na této škole byla Kamila Karbínská z Přerova, první opatrovnici Anna Lugořová z Brodku. Pedagogický dozor svěřen Simonu Dvořákovi, řediteli měšťanské školy.

Ponevadž sál, v němž proramimně byla umístěna mateřská škola, musel býti před praxdninami 1920 uvolněn, aby se z něho upravily dvě místnosti pro měšťanskou školu (2. a 3. tř.), hledal továrník Formandl nové místnosti. To se mu podařilo zakoupením kusušeného hostince Marie Dočkalové. Prostorové dvě místnosti nechal upravit a umístil v nich školku a kůle.

V této budově našla tedy mateřská škola trvalý úděl až do svého zrušení dne 3. března 1932.

První dvě okna vpravo ode dveří byla prostorná místnost, která sloužila za šatnu a hernu, vedle ní dále vpravo dvě okna byla ještě větší místnost pro učírnu, které děti říkaly „učitelna“.

Tento dům koupila Správní úřad města Přerova a umístila v něm svoji filiálku. Na podzim r. 1938 dům nechal zbořit a na jeho místě postavila dnešní budovu frontou k Brodku, kdežto stará budova byla frontou proti ulici Tylově.

Statistika žactva:

Šk. rok	Na počátku:			Na konci roku:		
	chl.	děv.	celkem	chl.	děv.	celkem
1920	19	25	44	18	27	45
1920-21	13	21	34	13	23	36
21-22	16	27	43	14	26	40
22-23	16	33	49	15	31	46
23-24	20	32	52	30	19	49
24-25	28	36	64	28	36	64
25-26	40	35	75	37	35	72
26-27	30	29	59	32	27	59
27-28	26	37	63	26	37	63
28-29	22	33	55	26	38	64
29-30	33	34	67	35	40	75
30-31	30	40	70	31	40	71
31-32	26	40	66	26	45	71
	celkem 741			celkem 755		

Učitelkami na této škole byly:

1. Kamila Karbínská z Přerova (nyri prov-
rdaná Weinertová v Praze)
od 8. března 1920 do 28. června 1924
2. Ludmila Libigrová, pondějí provd. Weinertová
z Přerova od 1. května 1924 do uzavření
školy 3. března 1932.

Opatrovnice byly:

1. Anna Lugořová, nyní provdaná Novotná
2. Marie Škácíková
3. Marie Micová

všechny z Brodku

Pedagogický dozor a správu školy měli:

1. Simon Dvořák, ředitel měšťanské školy od založení do 31. ledna 1928 kdy odešel na pensii do Prahy.
2. František Fmrclík, nat. ředitel měšť. školy od 1. února 1928 do 30. října 1930, kdy odešel na měšť. šk. do Blomouce.
3. Libor Koudelka, řídící učitel obecné šk. od 1. listopadu 1930 do 3. března 1932.

Inspekce této školy

Okremí školní inspektori Vilem Šálek a po něm dr. Josef Rozhold při visitacích obecné i měšťanské školy školy vždy navštívili i mateřskou školu, pochvalně a s uspokojením se vyjadřovali o dobrém umístění a zařízení školy, o velmi dobrém vedení a výsledcích výchovné činnosti školy.

Oba oceňovali oběti, jen pro školu přináší její
vydržovatel. Toto uznání bylo vícekrát pro-
jeveno okremním školním výborem v Přerově
a svlátkově zemskou školní radou v Brně.
Pisatel jako správce školy měl takového
pochvalné uznání od zemské školní
rady v rukou a vzpomíná si, že pan
sovářík se tomu jen smál, ač bylo
viděti, že ho těší a že je jím spokojen.
Bohužel nerachovalo se řádně z těchto
uznání, ač pisatel po nich pátral.

Byl sovářík Formandl velmi skrom-
ným člověkem a jak mi potvrdila jeho
choť, řádná pochvalná uznání ani
listiny čestného členství dobročinných
spolků si neschovával.

Budix mi dovolena zmínka i o tom,
že se také jinde než v Brodku o děti a
mateřské školy staral. Za svého pobytu
v Morav. Ostravě velmi podporoval ma-
teřské školy, takže po jeho odchodu do
Brodku učitelky těchto škol ho jme-
novaly čestným členem svého spolku.

Dokud nechalžil mateřskou školu
v Brodku podporoval velmi účinně
a vydatně menšinou mateřskou školu
v Nemilanech u Blomouce, kam za
tím účelem častěji i se svou rodinou
ražičtel. Klub Národní jednoty v
Nemilanech mu několikrát vystavil své
díky, leč ani to se nezachovalo.
Tato zpráva potvrdila pisateli správa
školy v Nemilanech u Blomouce.

Školní slavnosti.

Každoročně před vánočními svátky
uspořádal její udržovatel vánoční na-
dílku pro všechny její děti. Až do r. 1924
konala se slavnost v místnostech mateř.
školy. Poněvadž tyto místnosti pro rodiče
dětí a ostatní hosti nestačily, konávaly
se tyto slavnosti v sokolovně. Program
slavnosti byl vždy velmi pestrý a účinko-
valy při něm skoro všechny děti školy.
Učitelka navvčila s nimi dětské divadlo,
zpěvy, recitace, hry, městovné výstupy.
Jen ten u rodičů, kdo měl v té době děti
ve škole (jako pisatel těchto řádků)

dovede posouditi a rozhodniti radost ba nadšení s jakým děti doma povídaly o všem, co se ve škole učí, jak krásné to bude, až bude slavnost. Všechny děti těšily se na veliký vánoční stromček umístěný v sokolovně vedle jeviště, nejvíce však dychtily po dárkách, jimiž je bohatě naděloval pan souvárník.

Tato slavnost bývala dostaveničkem nejen rodičů dětí ze školky, ale všech, kteří se rádi potěšili radostí dětí. Učastnilo se jí vždy řada obecné i měšťanské školy.

Po rozsvícení vánočního stromku začala slavnost.

Prvním číslem bývalo, že děvčátko poděkovalo naučným sice, ale dětsky roztomilým a sklivým způsobem panu souvárníkovi za to, že umožnil uspořádání slavnosti, za všechny dárky a hlavně za to, že se o ně celý rok stará.

[To bylo také jediné poděkování kromě úředních, jelikož se šlechterněmu udržová-
teli dostalo za všechny oběti, jež pro tuto školu přinášel.] Jemu to jistě stačilo,

neboť pohmat uchopil toto přednášející dítě do náručí a políbil je, čímž vyjadřoval nejen svoji velikou radost a lásku k dětem, ale i spokojenost se svou školkou.

Í když v letech 1924-29 těžká hospodářská a finanční krise velmi na něho a jeho návod dolehla, pamatoval vždy na svou drobotinu ve školce a poskytl prostředky na zakoupení nadělky v ceně několika tisíc korun: chudobné děti dostávaly šatstvo, obuv, prádlo;

všechny ostatní hračky, takže ani jediné neodcházele bez dárku.

Pan továrník a zvláště jeho choť občas navštěvovali svoji drobotinu ve školce a starali se pečlivě a nerušeně o všechny její potřeby.

Hospodářská konjunktura a dobrá prosperita jeho návodu v prvních letech existence školky mu dovolovala, aby značné náklady nesl poměrně lehce, aniž by zatěžoval svůj návod.

V letech 1924-29, kdy počala se projevovati všeobecná hospodářská stagnace a bylo nutno udržovati chod a plnou zaměstnanost národu s nejtěžším finančním vyřešením, přece udržování školy se nevzdal. A ke udržování této školy nebylo maličkostí, ukazuje náklad, jaký byl nutný pro její udržení:

Pořízení nábytku a inventáře r. 1920 činilo asi 10.000K.

Roční rozpočet dle spisu v archivu nachované inspekční správy z r. 1929 (opis) činil:

osobní náklad: na učitelku a pomocnici... 13.000K,

- věcný " : nájemné hodnota používaných místností 3.000K

odop 500" 3500K

vánoční nadílka 3500K

celkem 20.000K

Příspěvek na udržování nebyl od rodičů dětí vůbec nikdy vybirán.

Za 12 roků trvání této školy vyžádalo si její udržování jistě značného nákladu, její udržovatel přinášel ochotně a rád.

Školské úřady, jak již zmíněno, oceňovaly jeho zásluhy. Jinak se mu nedostalo řádných diků - on o ně ani nestál a nepřál

si je. — Proto je spravedlivé, poctivé
a čestné, aby aspoň na tomto místě
byla o tom učiněna zmínka, kterou
by mu nepatřná tice, ale kvalita pa-
mátka byla zachována.

Po jeho tragickém skonu dne 20. listo-
padu 1931 byla existence mateřské školy
vážně ohrožena, neboť náklad na její
vydržování nebylo možno uhradit. Obec
Brodek v této kritické době se jí ujala
a vzala na sebe všechny náklady. Poně-
vadž však neměla úhradu na toto nepřed-
vidané vydání, nemohla náklad uvesti,
zvláště když příspěvky rodičů dětí do
školky chodících daleko nesačily uhra-
dit aspoň část potřeby, byla mateř-
ská škola dne 3. března 1932 zavřena.
Dne 7. března by dovršila právě 12 roků své
činnosti. Učitelka L. Weinerová 3. března
se slzami v očích ohradila zbytkem dětí,
že více již do školky nemohou chodit.
Ve své dětské prostotě odehály jako jin-
dy domů a sotva pochopily, proč již
nemají již více do školky přijít.

14.

František Zmrhalík,
bývalý správce Formančovic,
soukromé mateřské školy